

ANALS DEL PERIODISME CATALÀ

PUBLICACIÓ DE
L'ASSOCIACIÓ DE PERIODISTES DE BARCELONA

ANY I - NUM. I
SETEMBRE MCMXXXIII

Aquest Dossier Històric està compost de tres articles. Al primer d'ells, escrit per Josep Maria Cadena, fa un repàs de les diferents associacions de periodistes que han existit a Barcelona, des de l'any 1899. L'Associació de la Premsa actual compleix aquest any els seus primers 75 anys de vida i ha estat l'eix vertebrador de la història de l'associacionisme professional dels periodistes. Josep Maria Lladó, que fou membre de la Junta Directiva de l'Associació de Periodistes de Barcelona i que va editar l'any 1933 els primers "Anals del Periodisme Català", ens explica les motivacions i el contingut d'aquests. "Periodistes d'abans de la guerra" és l'article que ha escrit Carles Sentís i on desgrana els seus records i vivències sobre el món periodístic barceloní durant la República.

Les Associacions de Periodistes a Barcelona

El periodisme informatiu i relativament organitzat, que començà a Barcelona amb la "Gazeta vinguda a esta ciutat de Barcelona per lo ordinari de París, vuy à 28 de Maig, any 1641", no té pas uns orígens tan llunyans entre nosaltres pel que fa a l'associacionisme dels professionals del mitjà. L'activitat dels informadors, nascuda de la vocació i de mil i una circumstàncies personals, no trobà una mínima consciència d'ofici o d'actuació regulable fins la segona meitat del segle XIX. El desenvolupament de la premsa com a mitjà al servei del gran públic o com a òrgan d'influència sobre unes masses, portà a l'estructuració de les redaccions i a una jerarquització de les tasques informatives. Llavors va néixer un compromís amb el públic que anava més enllà de la romàntica acció de furnir-li idees polítiques i distraccions literàries. Calia oferir notícies en quantitat i amb celeritat i per això era necessari que unes persones —els periodistes— dediquessin hores del dia a cercar

informacions, per redactar-les després, i a vetllar perquè fossin impreses a les pàgines d'un diari, o d'un setmanari. Es feia imprescindible una certa dedicació i, d'aquesta, sorgí la professionalització —tan pintoresca com es vulgui en els seus començaments—, que portà a la lògica voluntat d'agrupar-se com la majoria de sectors gremials o socials.

1889: "Asociación de Periodistas"

La primera Associació de Periodistes que existí a Barcelona fou fundada el 14 d'octubre del 1889. L'almanac del "Diario de Barcelona" per al 1891 explica en la seva "Crónica de la Capital" que "el día 14 (octubre de 1889) quedó constituida en esta capital la "Asociación de Periodistas", habiendo sido nombrados presidente honorario D. Juan Mañé y Flaquer, socio honorario D. Ramon Ginestá y la siguiente comisión ejecutiva: D. Jaime Andreu y Pont, Don Sebastián J. Carner, D. F. Dalmases y Gil, D. Arturo Gallard, D. Emilio Junoy y D. Modesto Sánchez Ortiz".

La presència en llocs rellevants de Mañé i Flaquer, director del "Diario de Barcelona"; Sebastià J. Carner, redactor de "El Correo Catalán" i director de "La Hormiga de Oro"; Emili Junoy, redactor de "La Publicidad"; Modesto Sánchez Ortiz, director de "La Vanguardia"; Jaime Andreu, director de "El Suplemento"; Felip Dalmases i Gil, redactor de "La Renaixença" i dels altres prestigiosos professionals que els acompanyaven, semblava que asseguraria l'èxit d'aquella entitat periodística. Però no fou pas així, ja

que les diferències de criteri associatiu i les qüestions polítiques afectaren molt aviat les bones relacions entre els uns i els altres. Mañé i Flaquer intentà de conservar-ne la unió, però fracassà, i el 4 de gener del 1891 —la data és donada per l'almanac del "Diario de Barcelona" per al 1892— renuncià a la presidència honorífica de l'Associació, i aquesta molt aviat quedà desfeta.

1909: "Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona"

Fins l'any 1909 i quan Madrid ja tenia, des del 1895, una associació de la premsa, no fou pas possible d'organitzar de nou una entitat similar a Barcelona. La iniciativa va néixer del senyor Enrique Díaz Reig, redactor de "El Diluvio". A la redacció del diari hi convocà una reunió, la qual quedà reflectida de la següent manera a l'acta que es conserva als arxius de l'actual Associació de la Premsa de Barcelona:

"Sesión preparatoria.— Convocados por D. Enrique Díaz-Reig (sic) se reunieron en la redacción del periódico "El Diluvio" los señores siguientes: Ferrer, redactor de "Las Noticias"; Figuerola, de "El Liberal"; Sarañana, de "El Noticiero"; Pedreny, de "El Correo Catalán" y Castellet, de "El Diario del Comercio". El convocante les expuso el plan de crear una asociación de la prensa de Barcelona; los presentes estuvieron conformes, designando una ponencia compuesta por los Srs. Reig (sic), Sarañana y Figuerola para la redacción de los estatutos. Barcelona, 17 Agosto de 1909".

L'acta, redactada a mà per José

Sarañana Sedó, està signada per aquest i per Luis Figuerola. Igualment ho fan amb la següent, datada quatre dies més tard, el 21 d'agost, i que diu:

“Segunda sesión.— Reunidos los Srs. Díaz, Sarañana, Pedreny, Figuerola y Ferrer, leyóse el anteproyecto de Estatutos de la proyectada asociación, que se discutió minuciosamente quedando aprobado. Se acordó convocar a una reunión a todos los periodistas de Barcelona para exponerles el proyecto y recabar su adhesión al mismo. Se convino en que antes se reuniría la ponencia para pulir la redacción de los Estatutos, que se imprimirían enviándose a todos los periodistas de Barcelona para que estuvieran enterados previamente de ellos. Se acordó además, que fueran los señores Díaz Reig (sic), Sarañana y Figuerola quienes expusieran a los periodistas el objetivo de la Asociación.”

I una setmana després, el 27 d'agost, hi ha la tercera i definitiva reunió per endegar l'entitat, tal com ho explica l'acta corresponent, la qual va signada pels mateixos senyors de les actes precedents. La tercera acta diu així:

“Tercera sesión.— Reunidos en la redacción de “El Diluvio” los Srs. Díaz Reig, Sarañana y Figuerola, el primero presenta un ejemplar impreso de los estatutos aprobados por la comisión organizadora. Se acordaron las líneas generales que en la exposición del Proyecto debían someterse a la aprobación de la asamblea de periodistas. El Sr. Díaz Reig anunció que había solicitado el correspondiente permiso de la autoridad gubernativa para celebrar el día cinco del mes de septiembre la asamblea y el Sr. Figuerola manifestó que lo había

recabado del presidente del Ateneo, Sr. Roca, para celebrarla en el Salón de actos de esta sociedad”.

Finalment, el 5 de setembre del 1909, diumenge, a les onze del matí i a la sala d'actes de l'Ateneu Barcelonès amb seu social al carrer de la Canuda, quedà constituïda l'assemblea de periodistes que, en aquell mateix acte, creà l'Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona”.

Els periodistes assistents foren cinquanta-dos i entre ells, a més dels ja esmentats, s'hi trobaven Eusebi Corominas, Alfred Opisso, Josep Pous i Pagès, Miquel Junyent, Manuel Rodríguez i Codolà, Rafael Maynar, Romà Jori, Rafael Moragas, Enric Tubau i altres coneguts professionals de la informació. Donades les característiques de l'època, que situaven la premsa diària en una situació preeminent dins de l'activitat periodística, els fundadors de l'entitat caigueren en l'error històric, però que semblava un encert en aquells moments, de limitar-ne l'abast. Així, modificaren la redacció del projecte d'estatuts i per unanimitat declararen que creaven l'“Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona”, deixant-ne fora els possibles companys de setmanaris, revistes i altres òrgans d'informació, llavors incipients, i que encara no es podien permetre cap professionalització dels seus redactors. La rígida mesura fou un niu de raons quan es van desenvolupar aquells mitjans i en van aparèixer d'altres, i s'arribà, així, a la divisió dels periodistes en diferents entitats.

Es donava, a més a més, el fet de les finalitats polítiques dels diferents diaris i setmanaris. Els periodistes, primer que res, eren ciutadans amb unes idees determinades i després arribaven a la professionalització informativa.

Volien ajuntar-se per defensar interessos materials, però encara es veien entre ells més com a antagonistes que com a companys. En aquest sentit, sembla molt significatiu el comentari que publicà "L'Esquella de la Torratxa" el 10 de setembre del 1909 (número 1602, pàgina 592) i que reproduïxo literalment:

"Segons en breus paraules expliquen alguns periòdichs, el diumenge quedà constituïda á Barcelona una Associació de la Premsa diària.

Molt ens plau la notícia y de cor voldríam que la nova Associació, destinada a unir ab llassos d'estreta germanor á homes de totes las ideas, tingués éxit complert; però al veure qu'entre'ls individuos que forman la Junta directiva hi ha també lerrouxistas, sincerament hem de dirho, desconfiém del resultat.

Perque ¿com es possible que uns senyors que, considerant la un *contubernio indigno* y altres coses pitjors, combatiren la Solidaritat Catalana y's varen negar a entrarhi pel mer fet d'haverhi en ella gent que no pensava en lerrouxista, s'avinguin avuy a agermanarse ab aquells mateixos elements dintre de l'Associació de la premsa? Si no admetien llavors que, ni que fos ab el sol propòsit de treballar pel bé de Catalunya, poguessin unir-se tots els catalans de tots els matissos, ¿á qui farán entendre que, ni que's tracti solament del bé de la premsa, poden ara unir-se tots els periodistas de totes las ideas?

Una de duas: ó la seva actitud en aquella memorable ocasió no va ser més que una odiosa comedia, ó'l seu actual ingrés en l'Associació de la Premsa ha d'haver anat precedit d'un solemne *mea culpa*; requisit indispensable, al nostra entendre,

pera poder entrar en lo que, miris com se miri, no serà altra cosa que una Solidaritat, molt més petita, joh, sí!, però bastant parescuda á aquella que en dias no gayre remots fou per ells tan grosserament maltractada.

Per lo demés y feta aquesta lleal observació, que'ns sembla tan justa como oportuna, desitjem á la nova Associació de la Premsa forsa prosperitat y molts anys de vida".

L'acusació pública de "L'Esquella de la Torratxa" convertida al catalanisme solidari d'esquerres des de feia poc, ja que abans havia tingut passiona radicals, tenia un punt de raó, poerò aquesta no era gens pràctica. Per això els fundadors de l'Associació mai no la van considerar i continuaren amb el projecte d'entitat professional. Si amb la limitació de "diària" s'havien equivocat, encertaren en no demanar cap confessió de culpa, que hauria portat al fracàs abans de començar.

Segons una anotació al marge de l'acta fundacional de l'"Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona", els periodistes assistents treballaven a les redaccions d'"El Liberal", "Diario de Barcelona", "Las Noticias", "La Veu de Catalunya", "El Noticiero Universal", "El Diluvio", "El Correo Catalán", "La Publicidad", "Agencia Telegráfica", "Diario del Comercio", "El Progreso", "La Tribuna" i "El Poble Català", relacionats amb aquest mateix desordre que dóna bona idea de la varietat de parers polítics que hi havia entre aquells professionals.

De l'assemblea a l'Ateneu Barcelonès, i, per votació, sortiren els noms dels qui havien de formar la primera junta directiva de l'entitat. Els elegits escolliren, per reunir-se, els locals del Foment Nacional, que llavors tenia el seu estatge al Portal de

l'Àngel i que durant anys cedí l'ús dels seus locals a l'associació de periodistes. Allí celebraren les seves sessions fins al juny del 1917, en què l'"Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona" passà a tenir una seu pròpia al carrer de la Canuda número 13, seu que conservà fins que esclatà la guerra civil.

La primera junta directiva de l'"Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona", votada en el si d'ella mateixa el 9 d'octubre del 1909, fou la següent: president, Eusebio Corominas Cornell; vice-president primer, Alfredo Opisso Viñas; vicepresident segon, Josep Pous i Pagès; tresorer, Julián Pérez Carrasco; censor, Enrique Díaz Reig; secretari primer, Luis Figuerola Anblada; secretari segon, Manuel Rodríguez Codolà; i vocals, Pere Buxareu, Francesc Alfonso, Salvador Bremon i Masgrau, Manuel Marinello i Samuntà, Miquel Junyent i Rovira, Rafael Mainar i Lahuerta, Federico Urrecha i Baldomero Calderón Fonte.

Els primers esforços de l'"Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona" foren per aconseguir un sistema assistencial. Era la principal preocupació dels periodistes del moment, que no tenien cap mena de dret laboral. Per això organitzaren una germandat i una caixa de previsió i d'estalvi per assegurar ajuts al professional associat i als seus familiars en casos de malaltia i mort. També estructuraren molt aviat un quadre mèdic, donat que encara la seguretat social era desconeguda, format per especialistes que volien afavorir amb la seva amistat els informadors barcelonins. Els pressupostos, els nodriren amb funcions teatrals i festivals taurins de caràcter benèfic, amb un èxit de

públic i d'ingressos prou notable.

Eusebio Corominas, director de "La Publicidad", presidí l'"Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona" fins a l'any 1917. Juntament amb el secretari de l'entitat, Luis Figuerola, aconseguí de vertebrar una associació que, dins de les limitacions imposades per la manca total d'ingressos estables, atenia amb certa dignitat les necessitats mèdiques i assistencials dels periodistes dels diaris de Barcelona. Tant era així que els petits avantatges materials que tenien els informadors associats provocaren el fet que els beneficiaris filessin prim a l'hora d'admetre nous socis i aspirants refusats —cada any en més proporció, donat que creixien en nombre els mitjans informatius— i pensessin en fórmules paral·leles per obtenir la protecció professional i material que buscaven. D'aquesta situació va néixer la divisió associativa dels periodistes.

1912: "Sindicato Profesional de Periodistas"

El 23 d'agost del 1912 quedà fundat el "Sindicato Profesional de Periodistas". El seu promotor i primer president fou Federico Urrecha, redactor teatral d'"El Diluvio", que havia estat vocal a la primera directiva de l'"Asociación de la Prensa Diaria". Josep Vich i Company, director de "La Prensa" que exercí la presidència del "Sindicato" l'any 1924, donà les següents raons de l'escissió en un opuscle editat per raons de les quals farem esment més endavant; "Tal vez la extraordinaria preponderancia que fue adquiriendo (la Asociación de la Prensa Diaria) en el decurso de los primeros años de su actuación influyó

en "estrechar el cerco", cerrándose sus puertas a positivos prestigios de la pluma, a periodistas de reconocido mérito, y ello, naturalmente, engendró el malestar entre determinados elementos, víctimas del régimen absurdo de las "bolas negras" y como consecuencia de ello, en 1921 se instituyó el Sindicato Profesional de Periodistas, siendo su primer presidente don Federico Urecha".

Malgrat dir-se "Sindicato", la nova organització periodística actuà de manera molt semblant a la de l'Associació a la qual volia fer la competència. Organitzà una germandat i un quadre mèdic i també va promoure festivals i funcions per obtenir ingressos. L'admissió de socis era una mica més oberta, però també amb restriccions per a la premsa no diària. Les seves aspiracions eren sindicalistes, però les lluites obreres del seu temps no agradaven a cap dels seus membres. En aquest sentit, és significatiu el testimoni del senyor Vich i Company quan explica la participació del "Sindicato Profesional de Periodistas" en l'assemblea constituent de la Federació d'Associacions de la Premsa l'any 1922, a Santander: "Nuestra presencia en dicho acto —escriu el senyor Vich i Company— porque, erróneamente, se nos consideraba ¡pistoleros! por el significado de sindicalistas que nos precedía y honraba a la vez, dio motivo a enconada discusión, después de la cual, se nos admitió por aclamación".

El "Sindicato Profesional de Periodistas" estava dividit en seccions, entre les quals figuraven les de redactors, corresponsals, esports i premsa no diària. Disposava de germandat i de caixa d'estalvis i aspirava a defensar els interessos

morals i materials dels seus socis, sense cap limitació en els procediments que considerava convenients. L'any 1924 tenia uns cent-cinquanta socis, mentre que l'"Asociación de la Prensa Diaria" en tenia dos-cents cinquanta. Força periodistes pertanyien a les dues entitats, ja que els respectius règlements no ho prohibien, per raons d'amistat entre ells o perquè desitjaven de tenir més ajuts mutualistes en cas de malaltia o de mort.

1913: "Asociación de Periodistas y Periódicos no diarios de Barcelona"

Quan Barcelona ja tenia dues entitats professionals periodístiques, el 29 d'agost del 1913 —sembla que l'estiu estimulava els periodistes a associar-se— —en quedà constituïda legalment una de tercera. Era l'"Asociación de Periodistas y Periódicos no diarios de Barcelona", que sorgia per treballar en la defensa i el millorament cultural i pràctic dels periodistes no diaris. La raó de la seva naixença era molt senzilla: que tant l'"Associació de Premsa Diària" com el "Sindicato Profesional" no acceptaven com a socis la majoria dels qui escrivien en revistes, setmanaris i butlletins sense periodicitat fixa. I les activitats de la nova associació s'orientaren, una vegada més, a la creació d'un servei mèdico-farmacèutic, una germandat, i a l'organització de festivals. Però també va haver-hi una voluntat inicial, continuada i ampliada durant anys, d'organitzar actes d'estudi sobre el periodisme i editar publicacions professionals. El seu primer president

fou Marià Viada i Lluch, al qual van seguir Rafael Vehils, Joaquim Pellicena i Camacho i Joan Costa i Deu. La secretaria general, la portà durant molts anys Francesc Carbonell, el qual dedicà gran part del seu treball professional a l'associació. Gràcies a la seva activitat, realment meritòria, l'entitat establí contactes internacionals, organitzà congressos, publicà interessants treballs hemogràfics i creà una biblioteca especialitzada.

El 24 de gener del 1916, l'entitat reformà el seu nom i passà a denominar-se "Asociación de Periodistas de Barcelona". Des del 1922 publicà les seves memòries anuals en català i l'any 1929 passà a ésser "Associació de Periodistes de Barcelona". Possiblement aquesta catalanització fou deguda a l'acord que establí l'any 1928 amb l'Associació Catalana de la Premsa, existent des del 1920, que es dissolgué per ingressar corporativament en aquella entitat, més antiga i més potent.

L'Associació de Periodistes agafà una forta volada durant els anys trenta. Fou l'entitat més representativa entre les que llavors agrupaven els periodistes barcelonins. Una de les seves realitzacions més notòries fou la publicació "Anals del Periodisme Català", que edità des del setembre del 1933 al juny del 1936 amb un total de vint-i-sis números.

L'Associació de Periodistes intentà sempre de trobar fórmules d'unió amb les altres entitats periodístiques de Barcelona. Defensà la fusió de totes elles en una de sola i com que no reeixí en els seus benintencionats propòsits, arribà, fins i tot, a proposar una federació local, que també quedà en projecte.

1920: "Associació Catalana de la Premsa"

Per raons ideològiques, l'any 1920 es creà a Barcelona l'Associació Catalana de la Premsa. Volia abastar tot Catalunya associant tots els redactors de publicacions en llengua catalana. El seu primer president fou Sebastià J. Carner, que ja hem trobat com a fundador de la primera associació de periodistes de l'any 1889. El senyor Carner, pare del poeta Josep Carner, tenia setanta anys complerts i la seva presidència no passa mai d'ésser honorífica, mentre que l'entitat tampoc no arribà mai a tenir consistència. Per això l'any 1928 es dissolgué, i, atès el fet que la majoria dels seus socis ja eren membres de l'Associació de Periodistes de Barcelona, fou fàcil l'acord d'ingrés en aquella entitat dels qui encara n'eren fora.

1922: "Sindicato de Periodistas Deportivas"

A l'escalf del progressiu interès per les informacions esportives, al començament de la dècada dels anys vint fou creat el "Sindicato de Periodistas Deportivos". Funcionà als mateixos locals de l'"Asociación de la Prensa Diaria", però amb reglament i patrimoni propis. A l'anuari de l'associació del 1924, hi figuren la junta directiva, que era presidida per José Maria Ço y de Triola, i una llista amb més de setanta socis.

1924: "Centro de Reporters de Barcelona"

L'any 1924 fou creat el "Centro de Reporters de Barcelona" per iniciativa

d'uns quants informadors de carrer que volien tenir un lloc per intercanviar-se notícies i atendre les correspondències telefòniques que mantenien amb diferents diaris i agències de Catalunya, Espanya i, fins i tot, de l'estranger. Rellogats en un local de la plaça de Catalunya, cantonada amb el carrer de Bergara, van desenvolupar una gran activitat fins a la guerra civil. Crearen una germandat pròpia, organitzaren festivals a benefici del Centre i publicaren un periòdic anual titulat "El Reporter", del qual sortiren tres números. La seva activitat fou independent, però amb molta relació amb l'"Associació de Periodistes".

1924: Frustrat intent de fusió d'entitats

L'"Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona" tingué com a segon president José Pérez de Rozas Masdeu, que dirigí l'entitat des del 1917 fins al 1921. El senyor Pérez de Rozas, redactor de "Las Noticias" i director després d'"El Liberal", donà a l'entitat una certa solidesa quan aconseguí que tingués un estatge social propi al carrer de la Canuda. Membre destacat del partit radical i molt donat a les combinacions polítiques, treballà perquè el seu successor a la presidència, una vegada acabat el període reglamentari de quatre anys, fos Eugeni d'Ors i Rovira. "Xènius" ja havia trencat amb "La Veu de Catalunya", la Lliga i la Mancomunitat. Des del 1920 el "Glosari" es publicava a "El Dia Gráfico" i el pensament de l'escriptor havia fet un gir cap al federalisme i ja apuntava una aproximació cap a Madrid. Aquest estat d'esperit va

semblar als lerroixistes que era molt aprofitable en la seva lluita contra els regionalistes i oferiren la presidència de l'associació a Eugeni d'Ors, que per altra banda necessitava un lloc d'un cert relleu.

Eugeni d'Ors donà un gran canvi a l'"Asociación de la Prensa Diaria". Organitzà l'anomenada "Biblioteca del Pueblo", creà la Galeria de Periodistes Il·lustres i fundà l'anuari de l'entitat per publicar-hi conferències sobre periodistes i documents relatius a la vida professional. Aquestes activitats no van plaure gens als qui entenien l'entitat com a instrument per obtenir beneficis mèdics i assistencials, però suportaren el "xàfec" de cultura esperant temps millors per a les seves ambicions materials. Però no van poder resistir més quan Eugeni d'Ors, juntament amb els elements més progressistes de l'entitat, preparà la fusió de totes les associacions professionals periodístiques de Barcelona en una de sola.

En junta general ordinària del 2 de març del 1924, la directiva d'Eugeni d'Ors obtingué un ampli vot de confiança per gestionar la unió de totes les associacions periodístiques que hi havia a Barcelona. Aquest era el desig dels sectors més professionals entre els informadors i el vice-president segon de l'entitat, Joan Costa i Deu, i el secretari accidental, Josep Bru i Jardí, quedaren encarregats, per la junta, de realitzar les gestions. Començades amb el "Sindicato Professional" per raó d'antiguitat, i continuades amb l'"Asociación de Periodistas", arribaren aviat a bon port. A finals d'abril ja hi havia un acord i pel maig ja havien quedat dissoltes les dues entitats connectades i els seus socis havien rebut els corresponents oficis declarant-los

socis actius de l'“Asociación de la Prensa Diaria”. Aquesta activitat va merèixer una carta d'agraïment signada per més de cinquanta destacats periodistes, però fou contestada per un altre sector que demanà junta general extraordinària per discutir la fusió.

Convocada la Junta extraordinària pel senyor Costa i Deu, president accidental, se celebrà el dia 5 d'agost amb concurrència de vuitanta-quatre socis dels dos-cents cinquanta que tenia l'entitat abans de la fusió. Eugeni d'Ors envià una carta excusant la seva presència i la sessió fou un seguit d'acusacions contra la seva gestió per part dels qui havien demanat l'assemblea. Sortí a relluir tota una argumentació molt discutible sobre la professionalitat dels membres de les entitats amb les quals es realitzava la fusió i es blasmà l'orientació cultural donada a l'“Asociación de la Prensa Diaria”. Hom arribà a dir que era millor crear economats que biblioteques, com si les dues iniciatives fossin oposades. Finalment, per una majoria de nou vots, es deixà en suspens l'acord de fusió i s'acordà de celebrar una altra Junta general extraordinària per modificar el reglament i “ver la manera de adaptarlo a la necesidad de que entren en nuestra Asociación todos los profesionales del periodismo”. Era una fórmula per tallar en sec amb les altres entitats. La Directiva dimití en ple i assumí la presidència accidental el senyor Pedro Pujol Martínez, corresponsal d'“ABC” a Barcelona, el qual destacava per les seves cròniques no gens favorables a Catalunya. La seva presidència de pas a la també accidental del senyor José Pérez de Rozas, el qual la conservà

fins al gener del 1925, en què fou elegit president Ignasi de L. Ribera i Rovira.

Al “Sindicato Profesional” i a l'“Asociación de Periodistas” els foren tornats els seus respectius patrimonis, que ja havien lliurat a l'“Asociación de la Prensa Diaria” i les relacions quedaren tan tenses que ja fou impossible de tornar a establir lligams entre els uns i els altres.

1934: “Agrupació Professional de Periodistes”

L'Any 1934 es creà l'“Agrupació Professional de Periodistes”, que tingué el seu estatge al local de l'“Asociació de Periodistes”. La similitud de noms porta a la confusió d'ambdues entitats, però, analitzades les seves actuacions respectives, es pot concloure que tenien finalitats ben diferents. L'“Asociació de Periodistes” buscava, igual com les altres entitats periodístiques amb les quals competia des de feia anys, unes millores socials i assistencials per als seus socis, sense afinar massa en la veritable activitat laboral d'aquests; l'“Agrupació Professional de Periodistes”, ben al contrari, volia dedicar-se a millorar la situació dels periodistes en ple exercici actuant com una mena de sindical. El seu president fou Lluís Aymamí i Budina, i a la memòria d'activitats, llegida l'any 1935, s'hi troben aquestes frases que defineixen l'objectiu de l'Agrupació: “El seu sol enunciat indica quina és la finalitat que cobegem amb la nostra entitat, que no és una nova entitat, sinó una entitat nova —i valgui el joc de paraules en raó a llur fidelitat

d'expressió— que prescindirà precisament de moltes de les activitats, totes elles estimables, justes i convenients, que han caracteritzat sempre la tasca de les organitzacions de premsa indígenes, per polaritzar totes les seves energies vers aquell aspecte de la vida periodística que la lliçó crua de les realitats ha curat de posar en un primer pla. Ens referim, naturalment, al periodista com a home de professió, amb drets i deures socials a complir, que no el situen pas en una regió abstracta respecte a la vida social, sinó junyit com en les altres professions, a les seves contingències, amb el "handicap" —no hem pas d'escamotejar-no ni de dissimular-ho— de no haver posseït fins ara cap organització professional que fos una eficient garantia per a la defensa, consolidació i millorament de la nostra condició social".

I encara afegia: "El nostre desig i gairebé l'única raó d'ésser de la nostra Agrupació, és precisament la d'empendre aquesta tasca d'organització dels periodistes, no pas menys com ho estan els tipògrafs o els metal·lúrgics, per exemple. Sense aquesta base fonamental que afecta l'essència de la vida mateixa dels periodistes, no serien possibles els altres aspectes corporatius —tots molt lloables— inherents a la professió".

L'objectiu de l'Agrupació era sindical, però en els primers anys d'actuació tan sols aconseguí d'afegar uns noranta socis, nombre reduït en relació amb el gran nombre de persones que actuaven com a periodistes a Barcelona. D'això, se'n dolia en dir a la memòria del 1934: "Aquell esperit d'inhibició que caracteritza la nostra classe,

conseqüència de la manca d'independència econòmica del periodista, es mostra a través de les llistes de socis. Una agrupació creada amb el sol objectiu de defensa i millorament, en tots els sentits, de la nostra classe, no ha aconseguit aplegar encara tots els periodistes en actiu de Barcelona. No hem, però, de descoratjar-nos. La necessitat de l'existència de la nostra Agrupació és una cosa tan imprescindible, que fins i tot comptant amb la nostra pròpia desídia, la lliçó dels fets ens empeny cada vegada amb més força vers l'aglutinament i la cohesió dels nostres esforços, si no volem ésser víctimes de la nostra pròpia inhibició".

1936: Dualitat portada per la guerra civil

La guerra civil espanyola representà un trencament total d'estructures i afectà també les organitzacions dels periodistes barcelonins. Pràcticament només en quedaren dues: el "Sindicato Profesional", que s'afilià a la C.N.T. i fou presidit per Fernando Pintado; i l'"Agrupació Professional de Periodistes", que passà a dependre de l'U.G.T. i s'incautà de l'"Asociación de la Prensa Diaria" i de l'"Asociación de Periodistes de Barcelona". Tant l'una com l'altra es preocuparen de donar nous carnets als seus afiliats i de fer funcionar les germandats establertes. Testimonis de l'època parlen del fet que el Sindicat i l'Agrupació donaren més importància als vincles d'amistat professional que a les diferències ideològiques, i que van ajudar molts companys en dificultats.

1939: Unitat per disposició sindical

Acabada la guerra, el "Sindicato Profesional" funcionà uns mesos, mentre que l'"Asociació de Periodistes" es va autodissoldre. L'"Asociación de la Prensa Diaria", per la seva banda, fou reivindicada per alguns dels seus antics socis, però de moment quedà sense cap efectivitat. Finalment, per iniciativa de periodistes com José Bru Jardí, Manuel Rodríguez Covolà, monsenyor Pedro Cisbona Alonso, Rafael Delclós Sagner, José Bernabé Oliva, Carlos Rodríguez, Soriano, José Palou Garí, Antonio Martínez Tomás, Julián Clapera Roca, Luis Ferrer Equizdad, i d'altres, s'aprofità l'estructura del "Sindicato Profesional" i es ressuscità l'"Asociación de la Prensa Diaria" com a organisme únic dels periodistes de Barcelona. L'època era d'adhesions totals al nou règim establert, el qual situava les associacions professionals en una absoluta jerarquització sindical. L'"Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona" va poder tenir una major autonomia gràcies al llavors representant de la C.N.S. al servei sindical de la Premsa Diària, senyor Santiago de Anta Fraile, que en la primera reunió de directiva indicà, com així consta en acta, que "el Gobierno y la responsabilidad será todo de la comisión gestora, cuidando él sólo de la alta inspección".

El primer president de l'"Asociación de la Prensa Diaria de Barcelona" després de la guerra civil fou el senyor Juan Burgada Julià, director del "Diario de Barcelona", que ja ho havia estat en el període 1933-1936. Li va succeir Diego Ramírez Pastor, president de la junta, que va

aconseguir l'edició de la "Hoja del Lunes" —el tema del periòdic és de la màxima importància, però ha de quedar fora d'aquesta explicació esquemàtica de les diferents associacions de periodistes— i que establí les bases d'una prosperitat econòmica fugissera.

Després es produïren les presidències d'Antonio Martínez Tomás, Santiago Nadal Gaya, Caries Sentís i Anfruns, Lorenzo Gomis Sanahuja, Josep Pernau i Riu, Roger Jiménez i Monclús i Enric Sopena i Daganzo; aquest darrer, president en l'actualitat.

La "Cooperativa de Casas Baratas" i altres entitats germanes

Encara que no fou pas una entitat professional, cal esmentar la "Cooperativa de Periodistas para la construcción de casas baratas" perquè, fonamentalment, la formaren redactors de les diferents publicacions de Barcelona. Creada l'any 1914 en una tertúlia periodística del "Café Suizo", arribà a construir més de seixanta habitatges unifamiliars a la barriada de la Salut. Els seus presidents foren Arturo F. Bono, Juan José Pou de Barros i Julián Clapera Roca.

Tampoc no hem d'oblidar l'"Asociación Española de Prensa Técnica", amb més de cinquanta anys d'existència, ni altres entitats que van tenir actuacions professionals de premsa com les extingides "Federación de la Prensa Catalano-Balear" i "Asociación de Empresas Periodísticas de Cataluña". Actualment hi ha, a Barcelona, diferents entitats que actuen com a

delegacions autònomes d'altres de caire estatal i que representen col·lectius de periodistes gràfics i esportius. El confusionisme que hi ha pel que fa a l'exercici de l'activitat professional periodística no permet cap valoració de les seves activitats.

Nota de l'autor.— Donat el caràcter de primera aproximació global al tema de les associacions de la premsa a Barcelona que té aquest article, s'han estalviat notes i referències documentals. Cal dir, però, que la documentació de base es troba a la biblioteca de l'Associació de la Premsa de Barcelona i als llibres d'actes que conserva l'entitat.

Josep M. Cadena

Periodista. Fou Vicepresident i Secretari Tècnic de l'Associació de la Premsa de Barcelona.

Joan Mañé i Flaquer (1823-1907) fou el president de la primera associació de periodistes de Barcelona, l'any 1899. Era director del "Diario de Barcelona".